

Çocuklar İçin Ölüm Ne Demektir?

Bebeklik (0-2 yaş)

Ölüm kavramı oluşmamıştır. Bakım verenin yokluğunu anlayıp tepki verebilir.

Erken Çocukluk (2-6 yaş)

Ölümü geçici ve geri dönülebilir zanneder. Ölümün evrensel olduğunu anlayamaz ve benmerkezci düşünmeye sahiptir.

Çocukluk (6-9 yaş)

Ölümün geri dönülmezliği netleşir. Ölümle ilgili konuları merak edebilir. Ölümü somut olarak anlayabilir.

Ön Ergenlik (9-12 yaş)

Ölümü soyut algılayabilir. Kendi/ebeveynin ölümünden kaygılanabilir.

Ergenlik (12-18 yaş)

Ölüm kavramını yetişkinler gibi algılayabilir. Kaybın yaşamlarında yaratacağı uzun vadeli etkileri görülebilir.

KAYNAK

1. ÇOCUKLARDA YAS ANNE BABA EL KİTABI- TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ, UNICEF
2. MARGOLIN, G., RAMOS, M. C., & GURAN, E. L. (2010). EARTHQUAKES AND CHILDREN: THE ROLE OF PSYCHOLOGISTS WITH FAMILIES AND COMMUNITIES. PROFESSIONAL PSYCHOLOGY: RESEARCH AND PRACTICE, 41(1), 1-9.
3. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. (2011, APRIL 1). MANAGING DISTRESS ABOUT EARTHQUAKES FROM AFAR. [HTTPS://WWW.APA.ORG/TOPICS/DISASTERS-RESPONSE/DISTRESS-EARTHQUAKE](https://www.apa.org/topics/disasters-response/distress-earthquake)
4. INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, GUIDANCE NOTE FOR MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT: HAITI EARTHQUAKE EMERGENCY RESPONSE (2010)
5. SALCIOĞLU E, BAŞOĞLU M. PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF EARTHQUAKES IN CHILDREN: PROSPECTS FOR BRIEF BEHAVIORAL TREATMENT. WORLD J PEDIATR. 2008 AUG;4(3):165-72. DOI: 10.1007/S12519-008-0032-8. PMID: 18822924.

Çocuklara Yas Haberi Nasıl Verilmeli

Sık Görülen Tepkiler

- Kaygı ve korku
- Uyku bozuklukları
- Öfke ve dikkat çekmek için yapılan davranışlar
- İçine kapanma ve kendini soyutlama
- Üzüntü, özlem ve kayıp
- Suçluluk
- Olanlarla ilgili oyunlar oynama
- Yaşından daha küçükmüş gibi davranma
- Olayları rahatsız edici bir şekilde yeniden yaşama
- Anlama ilişkin düşünceler

Yapılmaması Gerekenler

- Ölüm haberi gizlenmemeli çok ertelenmemelidir.
- Öldü demek yerine uyudu demek ölüm kaygısı yaratacağından çocukta uyku sorunu doğurabilir.
- Uzun bir tatile gitti demek geri döneceğini düşündürebilir.
- İyi biri olduğundan Allah yanına aldı denmesi ölmek için kötü olma çabasına itebilir.
- Yas evinden çocuğun uzaklaştırmak ailenin parçası olmadığını hissettirebilir.
- Ağlama, sen üzülürsen o da üzülür şeklinde yaklaşmak duygularını dışa vurmaya ve yas sürecini engelleyebilir.

Cenaze Süreci

- Camiye gidileceği, kaybedilen kişinin orada olacağı, onu anacakları, dua edileceği anlatılabilir.
- Ardından "Sen de katılmak ister misin?" şeklinde sorulabilir.
- Cenazeye katılmak istemezse bu arzusu yerine getirilmelidir.
- Herkes cenazeye gittiğinde çocukla ilgilenecek kişi planlanmalı ve bu kişi ajite biri olmamalıdır.
- Cenazeye katılacaksa çocuğun sorumluluğu regüle, sakin birinde olmalıdır.
- Mezarlığa yanında çiçek, resim vb. bir şey götürmek isteyip istemediği sorulabilir.
- Kültüre özgü ağıt ortamları çocuğu korkutup kaygılandırabilir.
- 7 yaş ve öncesi cenazeye katılım olumsuz etkileyebilir.

KAYNAK

1. ÇOCUKLARDA YAS ANNE BABA EL KİTABI- TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ, UNICEF
 2. MARGOLIN, G., RAMOS, M. C., & GURAN, E. L. (2010). EARTHQUAKES AND CHILDREN: THE ROLE OF PSYCHOLOGISTS WITH FAMILIES AND COMMUNITIES. PROFESSIONAL PSYCHOLOGY: RESEARCH AND PRACTICE, 41(1), 1-9.
 3. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. (2011, APRIL 1). MANAGING DISTRESS ABOUT EARTHQUAKES FROM AFAR. [HTTPS://WWW.APA.ORG/TOPICS/DISASTERS-RESPONSE/DISTRESS-EARTHQUAKE](https://www.apa.org/topics/disasters-response/distress-earthquake)
 4. INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, GUIDANCE NOTE FOR MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT: HAÏTI EARTHQUAKE EMERGENCY RESPONSE (2010)
 5. SALCIOĞLU E, BAŞOĞLU M. PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF EARTHQUAKES IN CHILDREN: PROSPECTS FOR BRIEF BEHAVIORAL TREATMENT. WORLD J PEDIATR. 2008 AUG;4(3):165-72. DOI: 10.1007/S12519-008-0032-8. PMID: 18822924.
- DERLEYEN: DR. PINAR ALGEDİK

Çocuklara Yas Haberi Nasıl Verilmeli

Neler Yapılabilir

- “ Her başlangıcı ve bitişi vardır. Her gün birileri doğar birileri ölür. Biri ölünce bedeni çalışmaz, nefes almaz, düşünmez, hissetmez, yemek yemez, uyumaz. İnsanlar çeşitli sebeplerde; çok hastalandıkları beklenmeyen durumlardan ölebilir. ”Çocuklarla ölümü konuşmak; kaybı gerçek kılmakta, somutlaştırmakta ve veda fırsatı sunmaktadır.
- Öncelikle çocuğun ölüm hakkında neler bildiği sorgulanarak yanlış bilgiler düzeltilmelidir.
- Ölümü anlamlandırmak için tüm canlıların değişip büyüdüğü ve öldüğü, gecenin gündüz, tırtılın kelebek olduğu gibi değişimi vurgulamak önemlidir.
- Ölüm haberini bir uzman değil çocuğun en yakını vermelidir.
- Çocuğa açıklama yaparken açık ve doğru bilgileri, çocuğun yaşına uygun bir dil kullanarak aktarın. Vereceğiniz haber için çocuğu önceden hazırlayın. Mesela; haberi vermeden önce çocuğu buna hazırlamak için “Sana, babanla ilgili üzücü bir haber vereceğim.” denilebilir. Anne babalar bazen çocuğa durumu açıklarken imalardan yararlanmayı tercih eder ama aslında çocuk büyürken, çocuk ve yetişkinler arasında güvenli bir ilişkinin kurulabilmesi için olayların açıkça konuşulması gerekir.
- Küçük çocuklar için dışsal nedenlerle meydana gelen ölümlerin anlaşılması daha kolaydır.
- Ölümün yaşamın sonu olduğu ve ölen birinin hiçbir şekilde geri dönmeyeceği çocuğa uygun bir dille anlatılmalıdır. Çocuklar, ölen birinin bütün vücut fonksiyonlarının durduğunu, yani ölen birinin nefes alamayacağını, yemek yiyemeyeceğini, herhangi bir şey içemeyeceğini, oyun oynayamayacağını, düşünüp hissedemeyeceğini ve rüya göremeyeceğini anlamalıdır.
- Çocuk aynı zamanda ölümün gerçek nedenini de öğrenmelidir. Örneğin; depremde yakınını kaybeden çocuğa kayıp ile ilgili neden açıklanmalıdır. Çocukların ölümü anlayamayacak kadar küçük olduklarını düşünmek, büyükler için genellikle daha kolaydır. Ancak, çocuğun ölümü anlayamamasının nedeni kapasitesinin yetersiz olmasından değil, bununla ilgili deneyimlere sahip olamayacak kadar kısa bir yaşantısı olmasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAK

1. ÇOCUKLARDA YAS ANNE BABA EL KİTABI- TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ, UNICEF
2. MARGOLIN, G., RAMOS, M. C., & GURAN, E. L. (2010). EARTHQUAKES AND CHILDREN: THE ROLE OF PSYCHOLOGISTS WITH FAMILIES AND COMMUNITIES. PROFESSIONAL PSYCHOLOGY: RESEARCH AND PRACTICE, 41(1), 1-9.
3. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. (2011, APRIL 1). MANAGING DISTRESS ABOUT EARTHQUAKES FROM AFAR. [HTTPS://WWW.APA.ORG/TOPICS/DISASTERS-RESPONSE/DISTRESS-EARTHQUAKE](https://www.apa.org/topics/disasters-response/distress-earthquake)
4. INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, GUIDANCE NOTE FOR MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT: HAİTİ EARTHQUAKE EMERGENCY RESPONSE (2010)
5. SALCIOĞLU E, BAŞOĞLU M. PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF EARTHQUAKES IN CHILDREN: PROSPECTS FOR BRIEF BEHAVIORAL TREATMENT. WORLD J PEDIATR. 2008 AUG;4(3):165-72. DOI: 10.1007/S12519-008-0032-8. PMID: 18822924.